

บทที่ 9

การละครของตะวันตก

วัตถุประสงค์ในการศึกษาการละครตะวันตก

การศึกษาเรื่องของการละครตะวันตกในวิชา TH 336 หรือวรรณกรรมการแสดง
นี้เป็นการศึกษาอย่างกว้าง ๆ เพื่อเป็นความรู้พื้นฐานสำหรับนักศึกษาเพื่อที่จะได้นำความรู้พื้นฐานดังกล่าว
นี้ไปใช้ในโอกาสต่าง ๆ กัน เช่น ในโอกาสที่มีโอกาสชมละครแนวต่าง ๆ ของทางตะวันตก
ก็จะทำให้สามารถพอที่จะเข้าใจว่าละครที่อยู่นั้นเป็นละครแนวใด ผู้เขียนบทละครต้องการส่งสาร
อะไรให้กับผู้ดู เป็นต้น

นอกจากนี้การศึกษาการละครตะวันตกของกระบวนวิชานี้เป็นการปูพื้นฐานให้นักศึกษา
ได้สนใจศึกษาการละครทางตะวันตกให้กว้างขวางนั้น เพื่อที่จะนำมาใช้ในการศึกษาเปรียบเทียบ
กับการละครไทยในค่านต่าง ๆ เรื่องของการแสดงในปัจจุบันนี้เราจะเห็นได้ชัดเจนว่าอิทธิพล
การแสดงทางตะวันตกเขามามีบทบาทต่อการแสดงของไทยมาก ทั้งการจัดเสนอ บทละคร ฯลฯ
ดังนั้นจึงเป็นเหตุผลที่ทำให้จึงต้องศึกษาเรื่องราวของการละครตะวันตกในกระบวนวิชาวรรณกรรม
การแสดง

การละครตะวันตก ในวิชานี้จะศึกษาหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

แบบแผนของละครตะวันตก

การแบ่งประเภทของละครตะวันตก ซึ่งประกอบด้วยวิวัฒนาการ และ
ลักษณะสำคัญ

ละครแบบตะวันตก เป็นแบบฉบับที่ชาวยุโรปมาจากการละครของกรีกและโรมัน ซึ่งมีเจตจำนงแตกต่างไปจากอินเดีย นั่นคือ เป็นการถ่ายทอดเอาชีวิตจริงของเขาเองไปแสดงบนเวที การดูละครก็คือ คุชวิตของคนเอง บางที่ยังมีการล้อตัวเอง การวิพากษ์วิจารณ์เสียอีกด้วย ฉะนั้น เรื่องที่หน้าขึ้นชม หรือเรื่อง que แสดงความซื่อความผิดของมนุษย์ก็นำแสดงได้ทั้งหมด โดยถือว่า อารยชน (civilized people) ต้องหัวเราะเยาะตนเองได้ ความมุ่งหมายในการแสดงละครของเขา ต่างกับละครรำของไทย ละครของเขาจึงเป็นประเภทสมจริง เมื่อละครกรีกตกมาถึงยุโรป ยุโรปก็รับลักษณะสมจริง (realism) เข้ามาคือ จึงไม่เหมือนทางตะวันออกที่เป็นแบบอุดมคติ (idealism) มุ่งแต่เรื่องคิงาม หรือเน้นความอภิรมย์หลีกหนีจากอารมณ์รุนแรงและเรื่องร้าย (Escape literature) คงจะกล่าวถึงประเภทและลักษณะของละครตะวันตกในตอนต่อไป

เราเริ่มรับละครแบบตะวันตกในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 มีการแสดงในการรับเสด็จนักวิดิพระนครจากอินเดีย เมื่อ พ.ศ.2415 เป็นละครพูด ไม่กับทประจำตัวละคร ใช้ปฏิภาณและความจำเล่นไปเอง¹

แบบแผนของละครตะวันตก

ศาสตราจารย์ กุหลาบ มลลิกะมาศ กล่าวถึงองค์ประกอบของแบบแผนละครตะวันตก² ไว้โดยสรุป ดังนี้

1. ภาคนำ (Antecedent) คือ เรื่องที่เกิดขึ้นก่อนจะไม่ปรากฏชื่ออยู่ในเนื้อเรื่องละคร แต่เราต้องรู้ว่า มีเรื่องที่เป็นอดีตนำมาก่อนเปิดฉาก ภาคนี้ผู้อ่านหรือผู้ดูทราบได้จากบทเจรจาและตัวละคร

¹ ศาสตราจารย์ กุหลาบ มลลิกะมาศ. เล่มเดียวกัน. หน้า 185

² ศาสตราจารย์ กุหลาบ มลลิกะมาศ. โรงพิมพ์ชวนพิมพ์ : เล่มเดียวกัน

2. ฉาก (Setting) สถานที่และเวลาเป็นตัวกำหนดของฉาก
3. โครเรื่อง (Plot) คือ เหตุการณ์หลาย ๆ เหตุการณ์ ประกอบด้วย ปัญหา ข้อขัดแย้ง (events + conflicts) ผู้จะทราบเรื่องและการคลี่คลายของเรื่องได้จากบทเจรจาของตัวละคร
4. ตัวละคร (Characters) ตัวละครแต่ละตัวเป็นตัวแทนความรู้สึกนึกคิดของคนในโลก ศึกษาตัวละคร คือ ศึกษานิสัยและความคิด ความรู้สึกของคนที่มีตัวตนจริง ๆ
5. บทเจรจาหรือทสนทนา (dialogue) จุดสำคัญของละครปัจจุบันไม่อยู่ที่การร้องการรำเหมือนสมัยก่อน แต่อยู่ที่บทสนทนา
6. สัญลักษณ์ (Symbol) ละครแบบตะวันตกต้องการความสัมพันธ์ค่านิยม ความคิดร่วมกันระหว่างผู้อ่านกับผู้เขียนมากกว่าละครแบบดั้งเดิม ที่มุ่งความรื่นรมย์เป็นสำคัญ

การแบ่งประเภทของละครตะวันตก¹

ละครของตะวันตกได้แบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

1. ละครประเภทโศกนาฏกรรม หรือแทรจี้ (Tragedy)
2. ละครประเภทตลกขบขัน หรือที่เรียกว่า (Farce) และคอเมดี้ (comedy)
3. ละครอิงนิยาย หรือที่เรียกว่า โรแมนติก (romance)
4. ละครประเภทเรจรมย์ หรือที่เรียกว่า เมโลดราม่า (Melodrama)
5. ละครสมัยใหม่ (Modern drama) ละครทั้ง 5 ประเภทนี้จำแนกแยกออกเป็นประเภทย่อยอีก ดังนี้

---

¹ดูรายละเอียดของเรื่องนี้ได้จากหนังสือเรียนศิลปกรรมศิลปะการละครเบื้องต้น 1-2. ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

1. ละครประเภทโศกนาฏกรรม หรือที่เรียกว่าแตรจิติ (Tragedy)

ละครประเภทโศกนาฏกรรม หรือแตรจิติ ถือกันว่าเป็นวรรณกรรมการละครที่เก่าแก่ที่สุด และมีคุณค่าสูงสุดในเชิงศิลปะและวรรณคดี ละครประเภทแตรจิติถือกำเนิดขึ้นในประเทศกรีซ และพัฒนาไปสู่ความสมบูรณ์ภายใต้การนำของ เอสคิลัส (Aeschylus, 525 - 456 B.C.), โซโฟคลีส (Sophocles, 496 - 406 B.C.) และ ยูริพิดีส (Euripides, 484 - 406 B.C.) นักเขียนบทละครประเภทแตรจิติผู้ยิ่งใหญ่แห่งนครเอเธนส์ในสมัยศตวรรษที่ 5 ก่อนคริสตกาล

ความหมายของคำว่า แตรจิติ

คำว่า " แตรจิติ " มาจากคำกรีก 2 คำ คือ ทราโกส (tragos) ซึ่งแปลว่า แพะ และ โอด (ode) ซึ่งแปลว่า เพลง ฉะนั้นถ้าดูตามรูปศัพท์แล้ว " แตรจิติ " จึงแปลว่า " เพลงแพะ " ซึ่งความหมายดังกล่าวข้างต้นชี้ถึงความสัมพันธ์ของละครประเภทนี้กับพิธีบวงสรวงทางศาสนา กล่าวคือ ในสมัยที่ละครประเภทแตรจิติถือกำเนิดขึ้นในประเทศกรีซนั้นเป็นสมัยที่ชาวกรีกนับถือเทพเจ้าไดโอนิซุส (Dionysus) ซึ่งเป็นเทพเจ้าแห่งเหล้าองุ่นหรือพิธีพันธุธัญญาหาร ดุคูไบไมลลี ความอุดมสมบูรณ์ และชีวิต ในระยะเริ่มแรกการบวงสรวงเทพเจ้าไดโอนิซุสประกอบด้วยการขับร้องเพลงสวดบูชาที่เรียกว่า " คิธีแรมบ " (dithyramb) ซึ่งใคร่ผู้สันนิษฐานว่าในสมัยโบราณเมื่อมีการขับร้องเพลง " คิธีแรมบ " คงจะมีการใช้มนุษย์บูชาัญ ต่อมาเห็นว่าเป็นการทารุณ จึงมาเปลี่ยนเป็นใช้แพะแทน ในสมัยหลังแทนที่จะฆ่าแพะก็ให้แพะเป็นรางวัลแก่กลุ่มนักร้อง หรือ " คอรัส " (chorus) ที่ขับร้องเพลงคิธีแรมบ โคคิที่สุด ฉะนั้นละครประเภทแตรจิติซึ่งถือกำเนิดมาจากการขับร้องเพลงคิธีแรมบ จึงมีความหมายตามศัพท์กรีกว่า " เพลงแพะ "

แท้จริง พัฒนามาจากเพลงคีธรัมบ์โคอฮางไร

ก่อนที่จะเกิดมีละครประเภทแท้จริงขึ้น การขับร้องเพลงคีธรัมบ์เพื่อสรรเสริญเทพเจ้าไดโอนิซุสนั้นมีได้มีการแต่งไว้วงหน้า ชาวกรีกที่มาในพิธีบวงสรวงเทพเจ้าไดโอนิซุสจะพากันคัมเเหลาองุ่นซึ่งถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของเทพเจ้าจมนินเมา และมีความรู้ลึกกว่ามีความเป็น " เทพ " เยี่ยงไดโอนิซุส สามารถร้องเพลงและรำรำ เพื่อแสดงออกถึงความชื่นชมในชีวิต ฉะนั้น จึงพากันขับร้องเพลงซึ่งแต่งกันขึ้นสด ๆ ในขณะนั้นเพื่อสกุศ์เทพเจ้าไดโอนิซุส ซึ่งเป็นเทพเจ้าแห่งเหลาองุ่น หรือพืชพันธุ์ธัญญาหาร และชีวิต

มีหลักฐานว่า ในราว 600 ปีก่อนคริสตกาล ใค้มีผู้ริเริ่มประพันธ์คำร้องที่ใช้ในบทเพลงสวดบูชาที่เรียกว่า " คีธรัมบ์ " ขึ้นเป็นครั้งแรก เพื่อให้กลุ่มนักร้อง หรือ " คอรัส " ขับร้องในพิธีบวงสรวงเทพเจ้าไดโอนิซุส แทนการร้องแบบ " กลอนสด " (improvisation) ที่เคยทำกันมาแต่เดิม ครั้นต่อมาก็มีบุคคลสำคัญทางด้านการละครชื่อว่า เธสปิส (Thespis) ได้ปรับปรุงแก้ไขวิธีการขับร้องเพลงคีธรัมบ์ ด้วยการใช้มือใหม่ " นักแสดง " (actor) คนแรกขึ้น เพื่อให้สามารถมีบทเจรจาโต้ตอบกับคอรัสได้ พัฒนาการไปสู่ละครจึงเกิดขึ้น กล่าวกันว่า เธสปิสเองทำหน้าที่เป็นนักแสดงคนแรกนี้ อย่างไรก็ตามมีหลักฐานปรากฏว่า เธสปิสผู้นี้ได้รับรางวัลในการประกวดแท้จริงที่จัดใหม่ขึ้นเป็นครั้งแรก ณ นครเอเธนส์ ในปี 534 ก่อนคริสตกาล¹

หลังจากที่เธสปิสได้ริเริ่มพัฒนาบทสวดบูชาเรียกว่า คีธรัมบ์ มาเป็นบทละครที่มีบทเจรจาโต้ตอบกันระหว่างนักแสดงและกลุ่มคอรัส ซึ่งกลายเป็นบทละครประเภท " แท้จริง " แล้ว ต่อมาก็ใค้มีผู้ปรับปรุงแก้ไขบทละครประเภทนี้ใหม่มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น คือ เอสคลิสได้เพิ่มนักแสดงขึ้นเป็น 2 คน และโซไฟคลิสได้เพิ่มจำนวนนักแสดงขึ้นเป็น 3 คน ซึ่งทำให้เกิดเป็นประเพณีนิยม (convention) ของละครกรีกโบราณว่า จะต้องม็กลุ่มคอรัส และตัวละครซึ่งมีบทเจรจาโต้ตอบกันในฉากหนึ่ง ๆ ไม่เกิน 3 พยางค์นี้หมายความว่า ในละครเรื่องหนึ่ง ๆ อาจมีตัวละครเกินกว่า 3 คนได้ แต่ตัวละครเหล่านั้นจะออกมาพูดในฉากเดียวกันเกินกว่าจากละ 3 คน

1 กรมวิชาการ. หนังสือเรียนศิลปกรรม ศิลปะการละครเบื้องต้น 1 - 2 .

ไม่ได้ ทั้งนี้เพราะมีนักแสดงเพียง 3 คน นักแสดงเหล่านี้จะแสดงเป็นตัวละครทุกตัวในเรื่อง โดยแบ่งบทบาทไปตามความเหมาะสม นักแสดงคนหนึ่งอาจแสดงได้หลายบทบาทโดยใช้การเปลี่ยนหน้าฉาก เสื้อผ้า และลีลาการแสดงของตน ฉะนั้น ผู้เขียนบทละครกรีกโบราณจึงต้องเขียนบทใหม่ตัวละครซึ่งมีบทบาทเจอกันในฉากหนึ่ง ๆ ไม่เกิน 3 คน เพื่อให้เหมาะสมกับประเพณีการละครดังกล่าว

ลักษณะสำคัญของละครประเภทแทรจิก

นับตั้งแต่สมัยศตวรรษที่ 5 ก่อนคริสตกาลเป็นต้นมา ละครประเภท " แทรจิก " ได้รับการยกย่องว่าเป็นวรรณกรรมการละครที่เด่นเหนือวรรณกรรมการละครประเภทอื่น ๆ และถึงแม้ว่า ละครแทรจิกจะไ้พัฒนาไปตามกาลเวลาเป็นผลให้แทรจิกสมัยต่าง ๆ มีความแตกต่างกันไปตามรสนิยมและค่านิยมของแต่ละสมัย ลักษณะสำคัญของแทรจิกทุกสมัยก็ยังมีหลายประการที่คล้ายคลึงกัน เป็นต้นว่า

1. ต้องเป็นเรื่องที่แสดงถึงความทุกข์ทรมานของมนุษย์ และจบลงด้วยความหายนะของตัวเอก
2. ตัวเอกของแทรจิกจะต้องมีความยิ่งใหญ่ (tragic greatness) เหมือนคนทั่วไป แต่ในขณะที่เดียวกันก็จะต้องมีข้อบกพร่องหรือผิดพลาด (tragic flaw) ที่เป็นสาเหตุของความหายนะที่ได้รับ
3. ฉากต่าง ๆ ที่แสดงถึงความทุกข์ทรมานของมนุษย์ จะต้องมีส่วนทำให้เกิดความรู้สึกสงสาร และความกลัว (fear) อันจะนำผู้ชมไปสู่ความเข้าใจชีวิต (enlightenment)
4. มีความเป็นเลิศในเชิงศิลปะและวรรณคดี
5. ให้ความรู้สึกอันสูงส่ง หรือความรู้สึกผ่องแผ้วในจิตใจ (exaltation) และการชำระล้างจิตใจจนบริสุทธิ์ (catharsis)

ความทายนะของมนุษย์ที่แสดงให้เห็นในแทรจิดีนั้น จะต้องเกิดขึ้นตามกฎแห่งกรรม คือเป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระทำและข้อผิดพลาดในลักษณะนิสัยของผู้นั้นเอง จะเกิดขึ้นโดยบังเอิญหรือเป็นอุบัติเหตุไม่ได้ เรื่องที่เราที่อาจเกิดขึ้นได้ในชีวิตจริง เช่น คนเดินอยู่เฉย ๆ ถูกฟ้าผ่าตาย ถึงแม้จะน่าเศร้าสลดใจเพียงใดก็มิใช่ " แทรจิดี " ในแง่ของการละครไม่ได้ เพราะความทุกข์ทรมานที่เกิดขึ้นในแทรจิดีจะต้องมีสาเหตุมาจากการกระทำของตัวละครเอก และเป็นเรื่องราวที่สมเหตุสมผล มีความจริงในค่านการประพันธ์ (fictional truth) อย่างสมบูรณ์¹

สรุปแล้วละครประเภทแทรจิดี จะเป็นละครที่พยายามตอบปัญหา หรืออย่างน้อยก็ตั้งคำถามที่สำคัญ ๆ เกี่ยวกับชีวิตที่ทำให้ผู้ชมต้องนำมาขบคิด เช่น ชีวิตคืออะไร มนุษย์คืออะไร อะไรผิด อะไรถูก อะไรจริง อะไรไม่จริง ภายใต้จักรวาลที่เต็มไปด้วยความเร้นลับนี้ ฉะนั้นละครประเภทนี้ซึ่งถือกำเนิดมาจากพิธีวงสรวงทางศาสนา จึงนับว่าเป็นละครที่มีความใกล้ชิดกับศาสนาอยู่มาก แม้ในปัจจุบันนี้ละครแทรจิดีที่มีความสมบูรณ์ก็ยังสามารถให้ความรู้สึกสูงส่งและความบริสุทธิ์ทางจิตใจแก่เราด้วยการชี้ชวนแกมบังคับให้เรามองปัญหาสำคัญ ๆ ของชีวิตแล้วตั้งคำถามถามตนเอง แสวงหาคำตอบอย่างจริงจัง ทำให้เราได้ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ถ้าเผชิญกับความจริงเกี่ยวกับตนเองและโลกที่เราอยู่ และมองเห็นความสำคัญของการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่าสมกับที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ ดังนั้น ละครประเภทแทรจิดี จึงได้รับการยกย่องว่าเป็นวรรณกรรมชั้นสูงในบรรดาวรรณกรรมประเภทละคร

2. ละครประเภทตลกขบขัน หรือที่เรียกว่า ฟาร์ส (farce) และคอเมดี้

(comedy)

ตามหลักของทฤษฎีการละครที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปนั้น มักจะถือว่า ละครประเภทตลกขบขัน แยกออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

¹ กรมวิชาการ. เรื่องเดียวกัน. หน้า 43.

2.1 ฟาร์ส (farce)

ฟาร์ส เป็นละครตลกชนิดโปกฮา ให้ความตลกขบขันจากเรื่องราวเหตุการณ์ที่เหลือเชื่อ ตลกจนการแสดงที่รวดเร็วและเอะอะตึงตึง ผู้วิจารณ์ที่เคร่งครัดต่อกฎเกณฑ์ทางวรรณกรรมมักจะดูถูกละครประเภทนี้ว่าไร้ค่า เพราะถือว่าปราศจากภาษาที่ไพเราะเพราะพริ้ง แต่แท้จริงแล้ว ละครประเภทฟาร์สที่เป็นศิลปะที่มีคุณค่าทางการละครไม่แพ้ละครประเภทอื่น ๆ เลย เช่น ภาพยนตร์ใบของชาติ แต่เปลี่ยนนั้นนอกจากจะเป็นภาพยนตร์ประเภทฟาร์สที่มีความคึกคักอย่างหาตัวจับยากในแง่ของศิลปะการแสดง และเนื้อหาสาระของเรื่องราวที่ชวนทุกชั้นทุกเพศทุกวัยเข้ามั่งแล้ว ยังแฝงไว้ด้วยหลักปรัชญาที่ลึกซึ้งไม่แพ้หลักปรัชญาที่เราได้รับจากละครประเภทอื่นเลย¹

2.2 คอเมดี้ เป็นละครตลกที่มีลักษณะเป็นวรรณกรรม งานของเชกสเปียร์ (Shakespeare) ประเภทสุขนาฏกรรม (romantic comedy) จัดอยู่ในประเภทคอเมดี้เช่นกัน²

ละครประเภทคอเมดี้แบ่งออกเป็นประเภทย่อย ดังนี้

2.2.1 สุขนาฏกรรม (romantic comedy)

ละครประเภทนี้นิยมใช้เรื่องราวที่เต็มไปด้วยจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ แต่ก็ยังเป็นเรื่องราวที่น่าเชื่อถือสมเหตุสมผล ตัวเอกต้องสวยงาม มักต้องมีอุปสรรคเกี่ยวกับความรัก ตอนต้น แต่ก็จบลงด้วยความสุข บทบาทสำคัญของละครประเภทนี้คือ ตัวตลก ละครประเภทนี้ถึงแม้บทบาทสำคัญของเรื่อง คือ ตัวตลก แต่ไม่ใช่ตลกทั้งเรื่อง คือ มีทั้งเรื่องของความงามของภาษาบนเวทีอีกด้วย

¹ กรมวิชาการศึกษา. เรื่องเดียวกัน. หน้า 45 - 46.

² กรมวิชาการศึกษา. เรื่องเดียวกัน. หน้า 46.

2.2.2 ละครตลกชั้นสูง (high comedy) หรือตลกผู้ดี (comedy of manners)

ละครชนิดนี้มีลักษณะสำคัญ คือ เป็นละครตลกทั้งเรื่อง ตัวเอกของเรื่องเป็นผู้ดำเนินเรื่องขบขันขัน และเป็นตลกที่เสียดสีการกระทำของคนในวงสังคมชั้นสูง

2.2.3 ละครตลกประเภทเสียดสี (satiric comedy) จะมีลักษณะตลกที่ใช้ความตลกขบขันโจมตีข้อบกพร่องของสังคม และมนุษย์ เพื่อต้องการให้ผู้ดูนำสิ่งที่เห็นบนเวทีนำมาปรับปรุงข้อบกพร่องของตนเอง¹

2.2.4 ละครตลกประเภทความคิด (comedy of ideas)

ละครประเภทนี้จะคล้ายกับข้อ 2.2.3 แตต่างกันตรงที่ประเภทนี้จะเน้นเรื่องความคิดของมนุษย์ที่บกพร่อง ล้าสมัย แล้วละครจะแสวงล้อเลียนให้ผู้ชมกลับไปแก้ไขความคิดเดิมให้ดีขึ้น ในขณะที่ข้อ 2.2.3 มุ่งล้อเลียนพฤติกรรมของมนุษย์

2.2.5 ละครตลกประเภทสถานการณ์ (situation comedy)

จุดของเรื่องจะอยู่ที่การดำเนินเรื่องชนิดที่สับสนอลเวงประเภทเหตุบังเอิญ และเน้นการออกหาทางของตัวละครมากกว่าแบบอื่น

2.2.6 ละครตลกประเภทโครมคราม (slapstick comedy)

เป็นละครตลกที่ใช้เสียงเอะอะดังดัง เช่น การวิ่ง การตีกัน เป็นต้น

---

¹ กรมวิชาการ. เรื่องเดียวกัน. หน้า 49 - 50.

2.2.7 ละครตลกรักกระจุกกระจิม (sentimental comedy)

และละครตลกเคลาน้ำตา (tearful comedy)

ฉากตลกมักจะมีมาจากตัวคนใช้ หรือเพื่อนฝูงของพระเอกนางเอก ผู้ชมจะหัวเราะด้วยความเอ็นดูมากกว่าจะหัวเราะอย่างเห็นชอบพร้อม

สรุปลักษณะสำคัญของละครประเภทตลกขบขัน¹

ตัวเอกของพาร์สจะต่อสู้อุปสรรคอย่างบ้าบิ่นที่สุด และจะลุกขึ้นมายิ้มได้เสมอ ส่วนตัวเอกในคอเมดี้จะหันฝ่าอุปสรรคอย่างไม่ย่อท้อ แต่สามารถปรับตัวได้และเรียนรู้ข้อบกพร่องในสังคมที่เขาอยู่ได้

3. ละครอิงนิยาย หรือที่เรียกว่า โรแมนติก (romance)

ละครอิงนิยาย หรือโรแมนติก เป็นละครที่มีเรื่องราวที่มนุษย์ฝันใฝ่จะโคทมมากกว่าที่จะโคทมในชีวิตประจำวัน ละครประเภทนี้มีลักษณะที่ลึกลับจากชีวิตจริงไปสู่ชีวิตในอุดมคติ ซึ่งอาจเป็นการลึกลับไปสู่เทพนิยาย อคติที่รุ่งเรือง หรือดินแดนที่ห่างไกล ซึ่งมีความสวยงามความอุดมคติและความใฝ่ฝันของมนุษย์ แต่ยากที่จะเป็นไปได้ในสภาพแวดล้อมที่จำเจน่าเบื่อหน่ายของชีวิตในปัจจุบัน พระเอกและนางเอกของละครประเภทนี้มักมีลักษณะ เป็นวีรบุรุษ และวีรสตรี ที่มีความเฉลียวฉลาดหาที่มิได้ ทั้งในค่านิยมสมบัติและคุณสมบัติอย่างที่มีมนุษย์ทุกคนใฝ่ฝันที่จะเป็น เรื่องราวในละครประเภทนี้มักเต็มไปด้วยการผจญภัยของตัวเอก ความรักและความเสียสละที่ยิ่งใหญ่ ความมั่งคั่งของธรรมชาติที่ห่างไกลจากชีวิตจริง และตอนจบของเรื่องก็มักจะชี้ให้เห็นว่าคุณธรรมความดีจะต้องชนะความชั่วตลอดไป ผู้ที่โคทมละครประเภทนี้จะรู้สึกเหมือนเช่นเข้าไปอยู่ในโลกของความฝัน ทำให้ลืมความทุกข์ร้อนหมองหม่นของชีวิตไปชั่วขณะ นับว่าเป็นการช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด และให้ความสุขแก่ผู้ชมได้เป็นอย่างดี

¹ กรมวิชาการ. เรื่องเดียวกัน. หน้า 51 - 52.

4. ละครประเภทเรีงรมย์ หรือที่เรียกว่า เมโลดราม่า (melodrama)

ละครประเภทเมโลดราม่า จัดอยู่ในประเภทละครเรีงรมย์ที่นักธุรกิจบันเทิงทั่วโลก จัดทำขึ้นเพื่อผลประโยชน์ทางการค้าเป็นสำคัญ ฉะนั้นละครประเภทนี้จึงได้รับการเผยแพร่มากที่สุด และมีอิทธิพลสูงสุดต่อบรรดาผู้ชมทั่วโลกในปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะเป็นละครที่ดูง่าย ติดตามง่าย มีระดับอารมณ์และความคิดค่อนข้างจะผิวเผิน ทำให้ไม่ยากต่อการเข้าใจ นอกจากนี้ยังเป็นละครที่ดูสนุกสำหรับบุคคลทั่วไป ไม่ต้องอาศัยพื้นฐานทางศิลปะวรรณกรรม หรือการศึกษาในระดับสูงที่จะเข้าใจละครประเภทนี้ ดังนั้นสื่อการแสวงหาที่ต้องการเผยแพร่ต่อประชาชนจำนวนมาก เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และภาพยนตร์ จึงมักเลือกเสนอเรื่องประเภทเมโลดราม่ามากกว่าชนิดอื่น ทำให้พื้นฐานเกี่ยวกับศิลปะและการละครของผู้ชมส่วนใหญ่ในปัจจุบันเป็นพื้นฐานที่ได้รับมาจากการดูละครประเภทนี้แทบทั้งสิ้น¹

5. ละครสมัยใหม่ (Modern Drama)

มักจะมีผู้เข้าใจผิดไปว่า ละครสมัยใหม่ คือ ละครเรื่องใด ๆ ก็ตามที่เขียนขึ้นในสมัยปัจจุบัน หรือเป็นละครที่มีตัวละครเป็นคนในสมัยปัจจุบัน แต่งตัวสวยเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มที่ทันสมัย เรื่องราวเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันที่เราพบเห็นกันอยู่ทั่วไป แต่แท้จริงแล้วลักษณะดังกล่าวยังมีได้ทำให้ละครเรื่องใดเป็นละครสมัยใหม่ไปได้ และละครส่วนใหญ่ที่เขียนขึ้นเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน ซึ่งเราโคู้กันอยู่เป็นประจำทางโทรทัศน์ และภาพยนตร์ ก็มักมีลักษณะ เป็นละครประเภทเมโลดราม่ามากกว่าเป็นละครสมัยใหม่ นอกจากนี้ละครสมัยใหม่เองก็ยังแบ่งออกเป็นหลายแนวด้วยกัน²

¹ กรมวิชาการ. เรื่องเดียวกัน. หน้า 52 - 53.

² กรมวิชาการ. เรื่องเดียวกัน. หน้า 58.

5.1 ละครสมัยใหม่แนว " เหมือนชีวิต " หรือที่เรียกว่า เรียลิสม์ (realism)
และแนทเชอรัลลิสม์ (naturalism)

ละครสมัยใหม่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในยุโรป จากการศึกษาที่บรรดานักศิลปะและปัญญาชนหลายสาขาอาชีพที่สนใจการละครต่างพากันเคลื่อนไหวต่อต้าน " ความไม่สมจริง " ของละครประเภทเมโลดราม่าซึ่งมีอยู่เกลื่อนกลาดในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ฉะนั้นการนำละครไปสู่แนวใหม่จึงเริ่มด้วยละครที่ " สมจริง " หรือ " เหมือนชีวิต " คือเป็นละครแนวเรียลิสม์ (realism) และแนทเชอรัลลิสม์ (naturalism) ซึ่งมุ่งเสนอ " ความเป็นจริง " ในด้านการประพันธ์และการจัดแสดง เพื่อคัดค้านการละครประเภทเมโลดราม่าที่ให้ความบันเทิงโดยมิได้คำนึงถึงความเป็นจริงเลยแม้แต่น้อย

ความหมายของคำว่า เรียลิสม์ (realism) และแนทเชอรัลลิสม์
(naturalism)

คำว่า " เรียลิสม์ " หรือ " เรียลลิสติก " จึงหมายถึง แนวโน้มใหญ่ ๆ ของการละครสมัยใหม่ที่พยายามมองชีวิตด้วยสายตาที่เป็นกลาง แล้วสะท้อนภาพออกมาในรูปของละครตามความเป็นจริงโดยไม่เสริมเติมแต่งหรือบิดเบือน ตลอดจนใช้วิธีการจัดเสนาะที่ทำให้ละครมีความใกล้เคียงกับชีวิตมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะกว้าง ๆ ที่มีอยู่ร่วมกันทั้งในละครแนวเรียลิสม์ และแนทเชอรัลลิสม์ แต่ละครแนวแนทเชอรัลลิสม์นั้นยึดถือทฤษฎีและหลักการที่เคร่งครัดกว่าเรียลิสม์มาก ทั้งในด้านการเขียนและการจัดเสนาะ

ส่วนคำว่า " แนทเชอรัลลิสม์ " หรือ " แนทเชอรัลลิสติก " นั้นจะนำมาใช้อย่างจำเพาะเจาะจงสำหรับละครที่เน้นให้เห็นถึงการที่ตัวเอกของเรื่องต้องตกเป็นทาสของชะตากรรมสังคมแวดล้อม พันธุกรรม และอำนาจฝ่ายต่าง ๆ ต้องทลายแพ้อชีวิตไม่ว่าจะพยายามต่อสู้สักเพียงไร

ในแง่ของการจัดเสนอ ถ้ากล่าวว่ละครเรื่องใดเป็นละครแนวเรียลลิสติก เรามักจะนึกถึงละครที่เสนออย่าง สมจริง และ " เป็นธรรมชาติ " แต่ไม่ได้เน้นในด้าน รายละเอียดของการเสนอความจริง เท่ากับ เรื่องที่เสนอในแบบแนวเซอร์ลิสติก การจัดเสนอ ละครแนวแนวเซอร์ลิสติกนั้นจะต้องเสนอการแสดงที่เป็นธรรมชาติ จนกระทั่งดูแล้วเหมือน เหตุการณ์ที่เราเห็นในชีวิตจริงทุกประการ การสร้างฉากและ เครื่องแต่งกายก็ลอกแบบมาจาก ความเป็นจริงอย่างละเอียดถี่ถ้วน โดยไม่ยอมให้มีอะไรขาดตกบกพร่องเลยแม้แต่อย่าง 1

5.2 ละครสมัยใหม่แนว " คอตันเรียลลิสม์ " (antirealism)

มีละครแนวต่าง ๆ ที่อาจจัดอยู่ในแนว " คอตันเรียลลิสม์ " ได้แก่

5.2.1 ละครแนวสัญลักษณ์ หรือซิมโบลิสม์ (symbolism)

เป็นละครที่ใช้สัญลักษณ์ในการเสนอความเป็นจริง แทนที่จะลอกภาพที่เหมือนจริงมาแสดงอย่างเคียวโดยการ " แนะ " ให้ผู้ชมใช้จินตนาการแสวงหาความจริงด้วยตนเอง โดยใช้สัญลักษณ์ที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังจาก ตัวละคร การกระทำ และบทเจรจา เป็นสื่อในการนำ ผู้ชมไปสู่ความเข้าใจ เรื่องราว หรือข้อคิดของผู้เขียนเกี่ยวกับชีวิตหรือมนุษย์ หรือสิ่งอื่นใดที่ถือว่าเป็น " ความจริง " ที่ละครเรื่องนั้น ๆ ต้องการเสนอต่อผู้ชม

5.2.2 ละครแนว " โรแมนติก " (romantic) หรือ " โรแมนติซิสม์ " (romanticism) สมัยใหม่

ผู้นำของละครแนวนี้เน้นอารมณ์ ความฝัน และจินตนาการอันสูงส่งของมนุษย์ กลับมาอีก ละครแนว " โรแมนติก " เน้น " ความจริง " ที่เชื่อถือว่า ความฝันและอารมณ์

¹ กรมวิชาการ. เรื่องเดียวกัน. หน้า 58 - 60.

ที่สูงส่งเป็นของจำเป็นสำหรับชีวิตมนุษย์ ถึงแม้มนุษย์จะต่ำต้อยเล็กน้อยแค่ไหนก็ยังมีความต้องการที่จะเป็น " วีรบุรุษ " ชอบการผจญภัย รักความยุติธรรม แสวงหาความดีงาม และใฝ่ฝันที่จะเป็น ผู้พิชิตหัวใจสตรีผู้เลอโฉมตามแบบฉบับของพระเอกในละครแนว " โรแมนติก " อยู่เสมอ ฉะนั้นละครจึงควรสะท้อนให้เห็นจินตนาการ ความใฝ่ฝัน และอุดมคติที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ แทนที่จะให้เห็นแต่อำนาจฝ่ายต่ำ หรือการตกเป็นทาสของสิ่งแวดล้อม เช่น ในละครแนว " แนทเชอริลลิสม์ " แต่อย่างเดียว¹

5.2.3 ละครแนว " เอกเปรสชันนิสม์ " (expressionism)

นักเขียนแนว " เอกเปรสชันนิสม์ " มีความมุ่งหมายที่จะนำความจริงที่อยู่ ในจิตใจสำนึก หรือในจินตนาการของตัวละครออกมาแสดงให้ปรากฏ แทนที่จะพยายามลอกภาพจริงที่เห็นกันอยู่ตามปกติ " ความจริง " ของนักเขียนประเภทนี้เป็นสมบัติเฉพาะตัวของ ผู้เขียนบทละครเอง และไม่จำเป็นจะต้องเหมือนกับ " ความจริง " ของผู้อื่น ในขณะที่นักเขียนแนว " เรียลลิสม์ " มองหาความจริงด้วยการสังเกตชีวิตที่ประสบพบเห็นกันด้วยสัมผัสทั้งห้า นักเขียนแนว " เอกเปรสชันนิสม์ " แสวงหา " ความจริง " จากส่วนลึกของสมอง และจิตใจมนุษย์ซึ่ง " ความจริง " ที่อยู่ภายในที่สัมผัสและจิตใจนี้อาจไม่เหมือนกับ " ความจริง " ที่เห็นหรือจับต้องได้ด้วยตา ดังนั้นเมื่อผู้เขียนบทละครพยายามแสดงให้เห็น " ความจริง " ที่ซ่อนอยู่ภายใน เขาจึงต้องหาวิธีนำภาพดังกล่าวมาแสดงต่อผู้ชมแทนที่จะเสนอภาพที่มีลักษณะ " เหมือนจริง " ตามธรรมดา ฉากในละครแบบนี้บางครั้งจึงมีลักษณะบิดเบือนและมีขนาดแตกต่างไปจากความเป็นจริงมาก คือ เป็นภาพที่ถูกบิดเบือนไป (distorted) ตามความรู้สึกนึกคิดหรืออารมณ์ของตัวละคร²

¹ กรมวิชาการ. เรื่องเดียวกัน. หน้า 73-74.

² กรมวิชาการ. เรื่องเดียวกัน. หน้า 75-76.

5. 2. 4 ละครแนว "lab" (epic)

ในบรรดาละครแนว "ใหม่ ๆ" ที่เกิดขึ้นหลังสมัย "เรียลลิสม์" และ "แนฟเชอร์ลลิสม์" นั้น อาจกล่าวได้ว่า ละครแนว "เอพิค" (epic) เป็นแนวที่มีความสำคัญมากที่สุด และมีอิทธิพลสูงสุดแนวหนึ่งต่อโลกการละครสมัยปัจจุบัน ละครแนวนี้เมื่อเกิดขึ้นแรก ๆ ก็นับเข้าใน "ชววนการ" "ต่อต้าน" "เรียลลิสม์" และ "แนฟเชอร์ลลิสม์" เพราะมีลักษณะหลายประการในค่านการเขียนและวิธีจัดเสนาที่ตรงกันข้ามกับแนว "เหมือนชีวิต" อาทิ การนิยมที่จะเสนอให้เห็นว่า "ละครคือละคร" ความแนวทางของพวกเขา "ธีแอพริคัลลิสม์" (theatricalism) นิยมใช้ลีลาการแสดงแบบ "สไตล์เซชัน" (stylization) ที่ตั้งใจให้มีแบบแผนผิดแผกจากการแสดงอย่างเป็นทางการเป็นธรรมชาติ นิยมใช้โคลงกลอน บทเพลง และบทบรรยายแทรกในฉากแสดงซึ่งทำให้ดูแตกต่างจากวิธีการจัดเสนาของพวกเขา "เรียลลิสม์" และ "แนฟเชอร์ลลิสม์" ที่ใช้บทเจรจาและลีลาการแสดงตลอดจนฉากแสงสีที่มีความ "เหมือนจริง" ทุกประการ แต่ครั้นเมื่อมาพิจารณาคุณลักษณะต่าง ๆ ของละครแนว "เอพิค" ก็อย่างดองแท้แล้ว จะเห็นได้ว่าแต่ละครแนวนี้จะมีอิสระในค่านลีลาการแสดง บทเจรจา และเทคนิคของการจัดเสนาที่ทำได้ "ห่างไกล" จากแนว "เหมือนชีวิต" เป็นอันมาก แต่ก็ยังคงเสนอเรื่องราวที่ติดตามได้ มีเหตุผลตามสมควร มีตัวละครที่เชื่อถือได้ว่าเป็นมนุษย์จริง ๆ และภาพสะท้อนเกี่ยวกับโลกและมนุษย์ที่ละครแนวนี้เสนอต่อผู้ชมนั้นก็ยังเป็น "ความจริง" ของชีวิตที่ไม่ห่างไกลจาก "ความจริง" ที่ได้รับจากละครแนว "เรียลลิสม์" มากมายนัก ผิดกับละคร "ต่อต้านเรียลลิสม์" บางแนว เช่น ละครประเภท "แอบเสิร์ด" (absurd) ซึ่งทั้งเรื่องราว ตัวละคร และภาษาที่ใช้ไม่สามารถนำมาปะติดปะต่อด้วยเหตุด้วยผลที่ยึดถือกันตามปกติได้ ด้วยเหตุนี้เอง นักศึกษาและนักวิจารณ์ละครในสมัยปัจจุบันจึงมีความเห็นไม่ตรงกันนักเกี่ยวกับละครแนว "เอพิค" บางพวกนิยมที่จะนำละครแนวนี้ไปรวมกลุ่มกับละครสมัยใหม่ที่ต่อต้าน "เรียลลิสม์" แต่บางพวกกลับนำละครแนว "เอพิค" ไปรวมกลุ่มกับ "เรียลลิสม์" โดยเรียกว่า "เอพิค เรียลลิสม์" (epic realism) ซึ่งทั้งนี้ก็เป็นเพราะละครแนว "เอพิค" มีทั้งข้อแตกต่างและส่วนคล้าย "เรียลลิสม์" ¹

¹ กรมวิชาการ. เรื่องเดียวกัน. หน้า 76-77.

5.2.5 ละครแนว " แอบเสร์ค " (absurd)

ละครแนว " แอบเสร์ค " เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศที่มีระบบความคิด และวัฒนธรรมแบบตะวันตก ในสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ทั้งนี้เนื่องจากความผันแปรและเปลี่ยนแปลงในด้านความคิดอ่าน ค่านิยม และความเชื่อที่ตามมาแต่ดั้งเดิม ประกอบกับความผิดหวังของบรรดานักคิด นักเขียน นักศิลปะ ที่เฝ้ามองดู " สงครามเพื่อยุติสงคราม " หรือ " สงครามเพื่อสันติภาพของโลก " มาแล้วถึงสองครั้งสองครา แต่ก็ไม่พบว่ามีอะไรดีขึ้น มนุษย์ยังคงต่อสู้ประหัตประหารกันทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อแย่งชิงอำนาจ ผลประโยชน์ และเงินตราที่กลายมาเป็น " พระเจ้า " ในโลกสมัยใหม่ซึ่งมีพลังมหาศาลสามารถเปลี่ยนแปลง มนุษย์ให้มีสภาพเหมือนหุ่นยนต์ที่ไร้ความรู้สึกนึกคิดมีชีวิตความเป็นอยู่ไปวันหนึ่ง ๆ โดยปราศจาก ความหมาย

ละคร " แอบเสร์ค " มักมีแนวการเสนอแบบตลกขบขัน ด้วยลีลาของจำพวก แบบเกาแกล่ แต่เนื้อหาสาระนั้นแสดงให้เห็นความสับสนวุ่นวายของโลก ความว่างเปล่าไร้จุดหมาย ของชีวิต ตลอดจนสภาพของมนุษย์ในสมัยปัจจุบันที่สูญเสียไปแล้วทั้งความจำเกี่ยวกับอดีต และความฝันของอนาคต มนุษย์จึงเปรียบเสมือนคนแปลกหน้าในบ้านของตัวเอง ไม่รู้จักตนเอง ไม่รู้จักคนอื่น และไม่รู้ว่าชีวิตอยู่ไปทำไม

บรรดานักเขียนในสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่นักวิจารณ์ และนักศึกษ การละครพากันเรียกว่า เป็นนักเขียนบทละครแนว " แอบเสร์ค " นั้น แท้จริงมิได้รวมกันอยู่ เป็นหมู่เป็นเหล่า หรือยึดถือทฤษฎีใด ๆ ร่วมกัน แต่นักเขียนเหล่านั้นแสดงความรู้สึกส่วนตัวและ เจตคติของเขาที่มีต่อสภาพของมนุษย์ในโลกปัจจุบันเท่านั้น ตลอดจนเสนอความคิดในรูปแบบ ใหม่ที่ละทิ้งประเพณี และทฤษฎีการเขียนบทละครดั้งเดิมในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน จึงทำให้นักวิจารณ์ และนักศึกษการละครจึคนักเขียนเหล่านั้นเข้าอยู่ในประเภทเดียวกัน และเรียกบทละครที่เขียนขึ้น ในแนวใหม่นี้ว่า บทละครแนว " แอบเสร์ค " ¹

¹ กรวิชาการ. เรื่องเดียวกัน. หน้า 83.

จากเรื่องราว ประวัติความเป็นมาและการจำแนกประเภทการละคร
ตะวันตกข้างต้น จะให้ประโยชน์แก่ผู้ที่ศึกษา ในแง่ที่จะทำให้เราสามารถดูละครไทย
ปัจจุบันที่มีแนวการสร้างตามรูปแบบของทางตะวันตกได้เข้าใจชัดเจนขึ้น ในสังคมไทย
ปัจจุบัน เราจะเห็นได้ว่า ทั้วันจะมีผู้ที่ดูละครในรูปแบบของตะวันตกมากขึ้น แต่ถึงแม้
การละครตะวันตกจะเข้ามามีอิทธิพลมากเพียงใดก็ตาม ผู้เขียนเชื่อว่า การละครหรือ
การแสดงต่างๆของไทย จะยืนยงคงอยู่ตลอดไป เพราะได้มีหน่วยงานของรัฐบาลและ
สถาบันการศึกษาต่างๆ ทำงานค่านอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยหลายหน่วยงานด้วยกัน แต่
ทั้งนี้งานอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมจะเป็นไปได้ด้วยดี จะต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชน
ด้วย ช่วยกันอนุรักษ์ เพื่อให้สมบัติอันมีค่าของชาติคงอยู่ตลอดไป
